
Gezinsbegeleiding in een dagcentrum In gesprek met het salesiaanse opvoedingsproject

Inge Pouillon

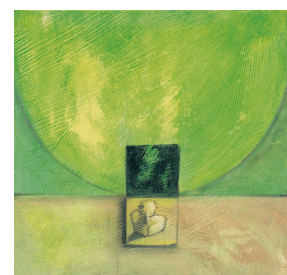
Overgenomen uit: LOOTS, C., SCHAUMONT, C., (Red.), *Don Bosco uitgedaagd. In gesprek met actuele tendensen in opvoeding en hulpverlening*, Oud-Heverlee, Don Boscovormingscentrum, 2002, p. 127 - 158.

In het eerste deel van dit artikel licht Inge Pouillon de gezinsgerichte hulpverleningsmethode van Walter Hellinckx toe om een theoretisch kader te schetsen. Het tweede deel is een praktische verkenning hoe men in een salesiaans geïnspireerd dagcentrum met deze methode werkt en welke resultaten dit tot nu toe heeft opgeleverd. Aan het einde van dit tweede deel wordt explicieter ingegaan op het al dan niet aansluiten van deze methode bij de salesiaanse opvoedingsvisie. Ook hier blijkt een vruchtbare dialoog uit te groeien.

Inge Pouillon is als begeleidster werkzaam in het Dagcentrum 'De Berg' te Heist-op-den-Berg. Deze bijdrage kwam tot stand in nauwe samenspraak met haar collega's.

**samen
DON BOSCO
zijn plaats
geven**

INLEIDING

De voorbije decennia kende het gezinsgericht werken en de gezinsbegeleiding een sterke ontwikkeling binnen de bijzondere jeugdzorg. De oprichting van een groot aantal dagcentra is hier onder meer een illustratie van¹. Deze dagcentra bieden begeleiding aan gezinnen in moeilijkheden met schoolgaande kinderen. Het betreft kinderen waarbij uithuisplaatsing niet noodzakelijk is en ambulante hulp kan volstaan. Gedragsproblemen, leer- en/of schoolmoeilijkheden, opvoedings-, relatie-, praktische en psychologische problemen, komen het meeste voor. De focus van gezinsbegeleiding is het concrete leven en het huidige functioneren van de gezinnen. Men zoekt tastbare hulp te bieden binnen de actuele probleemsituatie door bijvoorbeeld de gezinssituatie te structureren, door pedagogische ondersteuning te bieden, door conflictsituaties bespreekbaar te maken, door aan roluitklaring te doen, enz. Daarnaast heeft men ook aandacht voor het algemene gezinsfunctioneren en voor de beleving van het gezin, in de eerste plaats als ondersteuning van het concrete handelen. Samen met het gezin wordt gezocht naar mogelijke oplossingen voor hun specifieke problemen. Begeleiding impliceert steeds tweerichtingsverkeer, steeds opnieuw aftasten en bevragen aan welke ondersteuning precies behoefte is en dat alleen op die terreinen die ondersteuning nodig hebben. Het gegeven gezinscultuurpatroon wordt leefbaarder gemaakt en een evenwichtige ouder-kindrelatie wordt bewerkstelligd. Hierbij wordt rekening gehouden met elk gezinslid als individu, maar ook met het gezin als totaliteit. De gezinsbegeleider werkt in en met de totale context van de gezinnen.

Binnen het dagcentrum 'De Berg' hanteren wij momenteel een gezinsgerichte pedagogische hulpverleningsmethode. Om te komen tot deze gezamenlijke aanpak startten we eind jaren '90 een systematisch bezinningsproces over de hulpverleningsvisie die we wilden hanteren. Een theoretische onderbouw voor het werken met gezinnen waarin opvoedingsproblemen voorkwamen, vonden we in het denken van Walter Hellinckx². Het opvoedingsproject van Don Bosco was eveneens inspirerend bij het ontwikkelen van een hulpverleningsmodel op onze maat.

-
- (1) Maar ook binnen de residentiële hulpverlening is de nadruk komen te liggen op 'gezinsgericht werken'. Het is een evidentie geworden dat de begeleiding van een kind of jongere niet kan losgekoppeld worden van de gezinscontext. Het blijft uiteindelijk de bedoeling (indien mogelijk) dat het kind of de jongere naar zijn natuurlijk milieu terugkeert. Meer en meer instellingen bouwden hun Sociale Dienst om tot een Gezinsbegeleidingsdienst. Gezinsgericht werken is echter niet de verantwoordelijkheid van een gezinsbegeleidingsdienst alleen. Het is de opdracht van alle medewerkers van de instelling om gezinsgericht te werken. Dit betekent dat er naast de regelmatige contacten met de gezinnen ook binnen de leefgroepen zoveel mogelijk rekening moet worden gehouden met de gezinssituatie. Indien het zinvol en noodzakelijk is, kan de individuele begeleider van de jongere ingeschakeld worden bij de formele gezinscontacten. Dit om de begeleiding van het kind of de jongere en de begeleiding van de ouders en het gezin meer op elkaar af te stemmen.
  - (2) Hellinckx W. is hoofd van de afdeling orthopedagogiek van de K.U. Leuven. Hij is gespecialiseerd in het domein van de hulpverlening aan kinderen en jongeren met gedragsproblemen. Voor zijn visie op gezinsgerichte pedagogische hulpverlening inspireerde hij zich aan de inzichten van de Nederlandse orthopedagoog J.F.W. Kok.

We lichten beide hier toe. In een eerste deel schetsen we kort het gezinspedagogisch kader dat W. Hellinckx hanteert als achtergrond voor de gezinsgerichte pedagogische hulpverlening. In het tweede deel belichten we hoe we in het dagcentrum deze methodiek in de praktijk brengen en waar we aanknopingspunten vinden in het opvoedingsproject van Don Bosco.

1. HET GEZINSPEDAGOGISCH KADER

1.1 Inleiding

We hanteren in ons dagcentrum zoals reeds vermeld een gezinsgerichte pedagogische hulpverleningsmethode. Met de term 'gezinsgericht' drukken we uit dat de hulpverlening zich richt op opvoedingsproblemen in gezinnen. Rekening houdend met de huidige samenlevingsvormen bekijken we het 'gezin' wel ruim. Wat niet wil zeggen dat alle gezinsleden noodzakelijk betrokken moeten worden bij de hulpverlening, noch dat niet-gezinsleden niet zouden kunnen betrokken zijn in het hulpverleningsproces³.

Het pedagogisch karakter ontleent deze hulpverleningsmethode aan het ingebed zijn in een opvoedingstheorie. Ons referentiekader is een pedagogisch kader. De hulp moet gericht zijn op het samenleven van ouders en kinderen, op het opvoedingsproces en gericht op de groei van het kind. Het is belangrijk dat de gezinsgerichte pedagogische hulpverlening rechtstreeks en op een duidelijk herkenbare manier verwijst naar dit samenleven van ouders en kinderen. De verschillende interventies van de hulpverleners moeten ingrijpen op het gewone leven van iedere dag: eten, werken, spelen, feesten, ...

In wat volgt bekijken we eerst de opvoeding binnen het gezin. Nadien situeren we de gezinsopvoeding binnen het ruimer geheel van het gezinssysteem.

1.2 Het gezinspedagogisch kader

1.2.1 Opvoeden in gezinsverband: componenten

We zien opvoeden als het samenleven van de opvoeders⁴ en de kinderen, de interacties onderling. J.F.W. Kok benadrukt dat het een proces is waarin voor kinderen kansen op ontwikkeling worden geschapen⁵. Volgens W. Hellinckx gaat het om een complementair

---

(3) Vergelijk: HELLINCKX, W., *Gezinsgerichte pedagogische hulpverlening*, Katholieke Universiteit Leuven. Faculteit der psychologie en pedagogische wetenschappen, Leuven, 2001, p. 27-28.

(4) Opvoeder: de persoon die zich voor de ontwikkeling van het kind verantwoordelijk voelt en zich tot een duurzame relatie met het kind engageert.

(5) Zie: KOK, J.F.W., *Specifiek opvoeden. Orthopedagogische theorie en praktijk*, Garant, Leuven, 1997, p. 11.

en circulair proces. Met complementair bedoelt hij dat de opvoeder en het kind in gelijke mate bijdragen aan het proces en mekaar daarin veronderstellen. Met circulair geeft hij aan dat beide in die bijdrage voor een groot stuk door het aandeel van de ander beïnvloed zijn⁶. Hoe een kind zal opgroeien en wat voor een opvoeder de ouder zal zijn is afhankelijk van dit samenspel.

1.2.1.1 Eerste component: het kind met zijn pedagogische vraag

We gaan ervan uit dat kinderen elk op een eigen manier willen opgevoed worden en dat zij in hun gedrag uitdrukken welke noden zij hebben, welke bijzondere accentueringen zij vragen om zich goed te kunnen ontwikkelen. Het ene kind heeft bijvoorbeeld meer of minder nood aan aandacht dan het andere, meer of minder nood aan een duidelijke structuur, het ene wenst veel hulp het andere weinig, ...

De vertaling van deze noden naar de concrete interacties met zijn opvoeders wordt de pedagogische vraag van een kind genoemd⁷.

Het kind presenteert zich in de interacties met de opvoeder als ontwikkelende persoon. Het is belangrijk dat kinderen goed ontwikkelen. In dit proces worden drie hoofd-aspecten onderscheiden⁸.

De cognitieve ontwikkeling

In de term cognitie worden verschillende wijzen van kennen en kennisverwerving samengevat. Enkele cognitieve functies of denkmiddelen zijn: waarnemen, selecteren, plannen, analyseren, tijdsbepalingen begrijpen, onthouden, relaties leggen, vergelijken, ... Het cognitieve aspect bevordert of belemmert de persoonsontwikkeling.

De affectieve ontwikkeling

Mensen hebben gevoelens en affectieve relaties zijn voor hen een voorwaarde om sociaal te worden. Het zich emotioneel welbevinden is erg belangrijk. Binnen de affectieve ontwikkeling situeren we onder andere de manier waarop relaties worden aangegaan, het gevoel van veiligheid, hoe gevoelens worden geuit, hoe wordt omgegaan met frustraties, hoe sociale vaardigheden worden verworven, ...

De conatieve ontwikkeling

Elk kind heeft zijn eigenheid. Het heeft een aanleg om zijn unieke persoon-zijn te ontplooiën (karaktereigenschappen, temperament, motoriek, ...). De factor aanleg omvat zowel mogelijkheden als beperkingen. Niemand groeit namelijk tot buiten zijn aanleg.

Deze aspecten krijgen hun inhoud vanuit de pedagogische interactie. Elk kind ontwikkelt zich in en aan een relatie.

---

(6) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 28.

(7) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 28.

(8) Zie: KOK, J.F.W., Op. Cit., p. 31-35.

1.2.1.2 Tweede component: de opvoeder met zijn pedagogisch aanbod

Het pedagogisch aanbod is de manier waarop opvoeders concreet gestalte geven aan hun opvoedend handelen. Opvoeders bieden meer of minder aandacht, hanteren een duidelijke of onduidelijke structuur, bieden veel of weinig hulp, ...

Volgende factoren kleuren in sterke mate het pedagogisch aanbod naar het kind⁹:

- de manier waarop zij nog andere kinderen opvoeden;
- het gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid voor de opvoeding;
- hun opvoedingsbeschikbaarheid;
- hun opvoedingsbetrokkenheid (werkelijke contact);
- hun visie op opvoeden;
- de beleving van de opvoeding;
- het inzicht in de algemene ontwikkeling van kinderen;
- de plaats die het opvoeden krijgt naast andere functies.

1.2.2 Opvoeden in gezinsverband - Gezinsgerichte pedagogische hulpverlening

1.2.2.1 Problematische opvoedingssituaties

Sommige ouders kunnen heel wat problemen ervaren bij het opvoeden van een kind. In veruit de meeste situaties gaat het om gewone ouders met gewone kinderen. Toch kunnen zij met elkaar in aanvaring komen, het samenleven of de interacties verlopen niet altijd vanzelfsprekend. In elke gewone opvoedingssituatie kunnen ouders en/of kinderen zich hierover zorgen maken en lijdt men onder deze moeilijkheden.

Soms echter hebben gewone ouders bijzondere kinderen. Kinderen die bijzondere vragen stellen. En omgekeerd hebben gewone kinderen soms bijzondere of buitengewone ouders. In beide situaties kan de opvoeding spaak lopen.

De interacties kunnen behoorlijk geproblematiseerd zijn. Ouders zien het niet meer zitten en het gezin geraakt in een problematische opvoedingssituatie (POS). Het gezin heeft hulp nodig om de situatie te veranderen, om deze terug perspectiefbiedend en zinvol te maken¹⁰.

Naarmate het pedagogisch aanbod van een opvoeder beter overeenstemt met de pedagogische vraag van een kind verhogen de kansen op een optimaal verloop van de opvoeding. Een mogelijke verklaring voor een opvoedingsprobleem kan dus het niet goed afgestemd zijn van de vraag en het aanbod zijn. W. Hellinckx situeert deze afstemmingsproblemen bij de opvoederstekorten. Andere mogelijke opvoederstekorten zijn het gebrek aan pedagogisch inzicht, het gebrek aan pedagogische vaardigheden en het hanteren van een problematische houding tegenover het kind. Als er wordt gesproken over opvoederstekorten betekent dit niet dat de ouders hier schuld treffen. Integendeel, zij zijn medeslachtoffer¹¹.

---

(9) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 29-30.

(10) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 2; KOK, J.F.W., Op. Cit., p. 11.

(11) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 3-14.

Naast deze mogelijke verklaringen voor het opvoedingsprobleem zijn nog andere verklaringen te onderscheiden: individuele ouderproblematiek, gestoorde gezinsrelatiepatronen (los zand, kluwen, coalities, parentificatie, gezinsaanpassing), contextuele problemen (vb. multi-problem-gezinnen), gedrags- en ontwikkelingsproblemen van het kind en combinaties van deze factoren.

1.2.2.2 Gezinsgerichte pedagogische hulpverlening

Het doel van de gezinsgerichte pedagogische hulpverlening is het opnieuw op gang brengen van het opvoeden. De opvoeders moeten zich afvragen hoe ze hun opvoedingsproces kunnen veranderen, hoe ze het specifiekere kunnen maken, om beter in te gaan op de specifieke vraag van het kind. Welk pedagogisch aanbod opvoeders het best aan het kind aanbieden kan afgeleid worden uit het gedrag van het betreffende kind. Samen met ouders moeten hulpverleners de vraagstelling van het kind analyseren om met een specifiek opvoedingsaanbod hierop in te spelen. Hulpverleners moeten trachten het specifiek opvoeden bij te sturen in functie van de vraagstelling van het kind¹².

Om te slagen in een hulpverlening is het heel belangrijk om een degelijke analyse van het interactieproces (vraag en aanbod) te maken.

De pedagogisch vraag van een kind kun je enkel indirect op het spoor komen. We moeten uit het gedrag van een kind afleiden op welke manier het opgevoed wil worden. We gaan ervan uit dat de pedagogische vraag van het kind correspondeert met die pedagogisch handelingen waarop het met adequaat gedrag (gedrag dat aangepast is aan de eisen van de situatie en aan de mogelijkheden van het kind) reageert.

Het pedagogisch aanbod van opvoeders kun je in principe rechtstreeks te weten komen via observaties in het natuurlijk milieu en door tijdens gezinsgesprekken het concrete aanbod van de ouders te onderzoeken.

Omdat de gezinsopvoeding zo complex is, is de analyse van het opvoeden erg moeilijk. Daarom heeft W. Hellinckx getracht het opvoedingsproces in een schema te structureren¹³. Binnen dit schema wordt niet het totale gezinsfunctioneren in beschouwing genomen, maar worden een aantal domeinen onderscheiden waarin het opvoeden een bevoorrechte plaats inneemt. W. Hellinckx baseert zich voor deze domeinen op J.F.W. Kok, maar gebruikt ze op een andere manier. In zijn schema verwijst Hellinckx ermee naar aspecten van het samenleven die een verhoogde kans bieden op het optimaliseren van het opvoeden. Deze domeinen zijn de volgende:

Het *verzorgen*: dit zijn de activiteiten die erop gericht zijn de fysieke gezondheid in stand te houden en te bevorderen, zoals zich wassen, tanden poetsen, slapen gaan, ...

Het *werken* omvat alle activiteiten die een zeker resultaat beogen. Het leren en uitvoeren van schoolwerk hoort hier bijvoorbeeld bij.

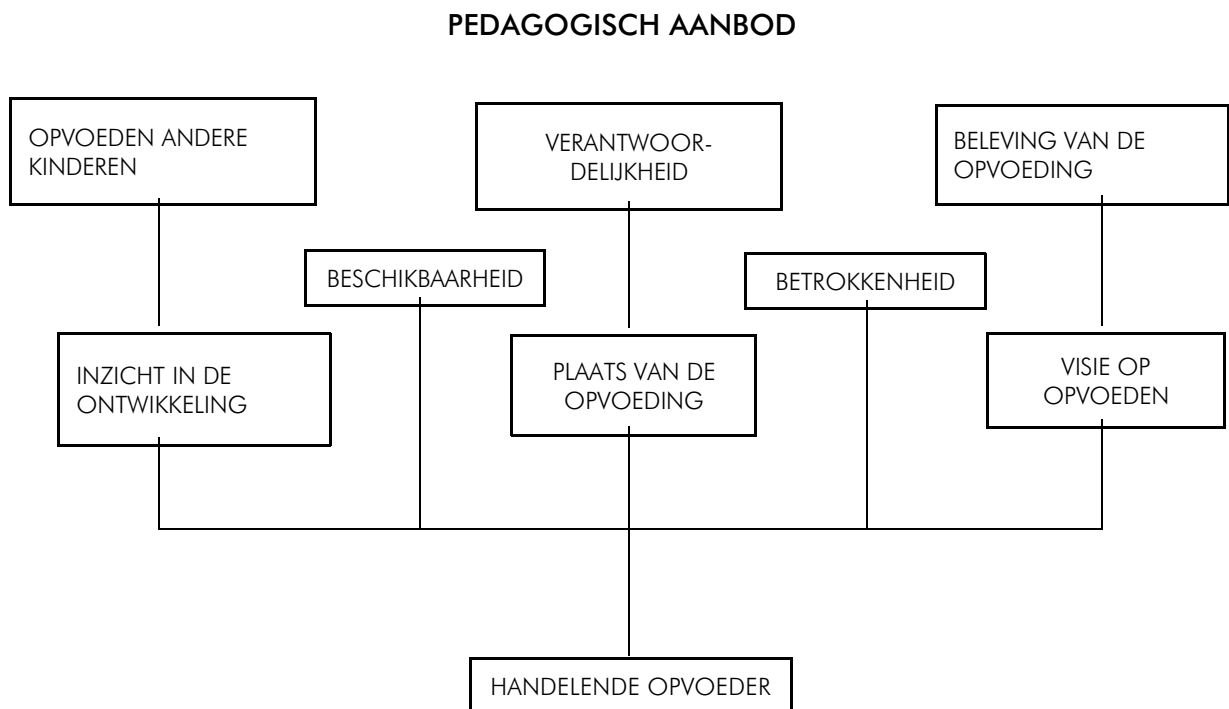
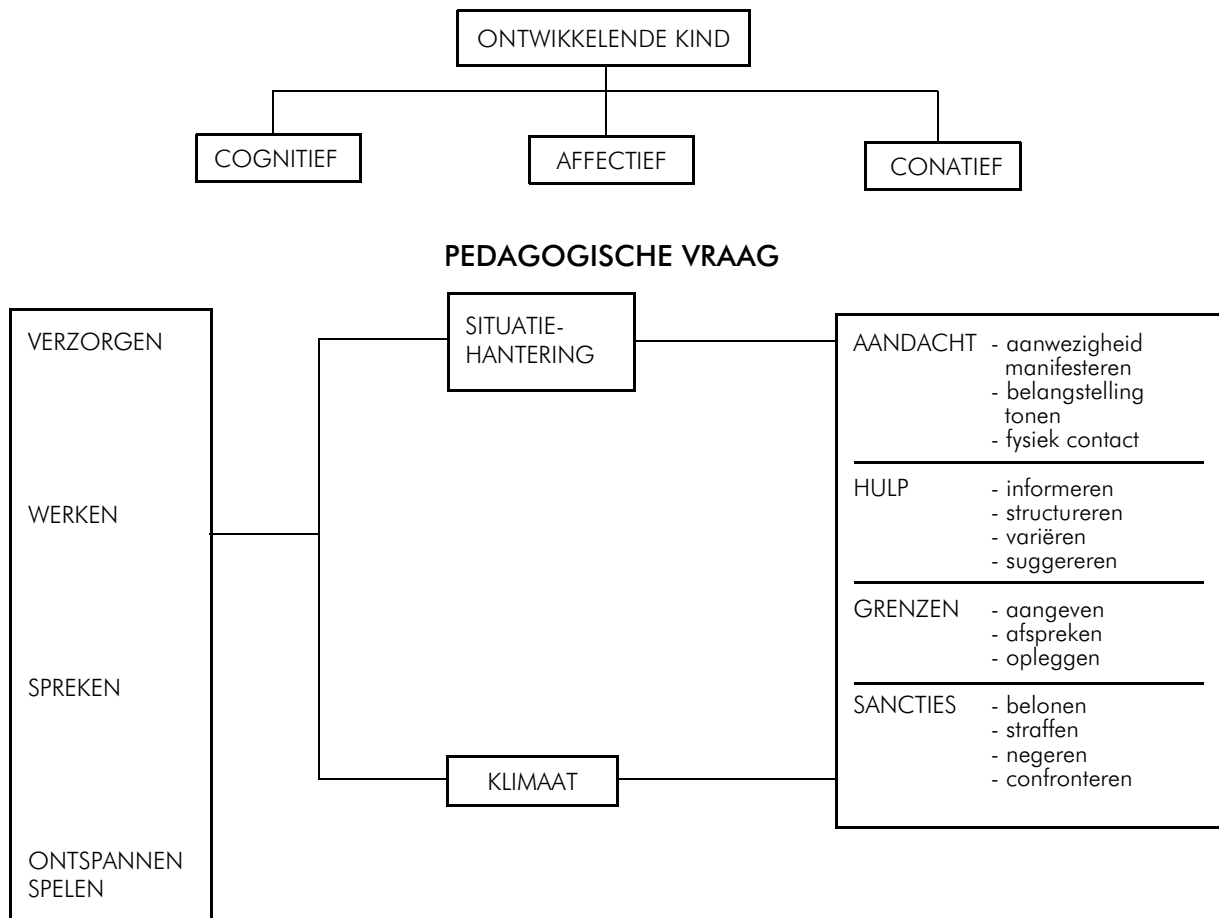
Het *samen spreken*: hiermee worden de momenten bedoeld die exclusief aan het spreken met elkaar gewijd zijn.

---

(12) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 30; KOK, J.F.W., Op. Cit., p. 11.

(13) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 30-34.

Het *ontspannen*: deze dimensie omvat de activiteiten tijdens de vrije tijd. Belangrijk hierbij is het samen spelen.

W. Hellinckx gebruikt twee invalshoeken om deze samenlevingsaspecten van het gezin pedagogisch te analyseren. In de eerste plaats moet men zich afvragen hoe het gedrag van de deelnemers binnen de verschillende situaties op elkaar inspeelt. Dit is de benadering vanuit het aspect situatiewerking. Als tweede is het belangrijk dat men zicht krijgt op het klimaat of de sfeer die met elke situatie gepaard gaat (gespannen, vijandig, rustig, ...). Beide aspecten zijn uitingen van het interactieproces dat tussen het kind en de opvoeder plaatsgrijpt¹⁴.

Het onderscheid tussen situatiewerking en klimaat/sfeer is interessant voor de pedagogische hulpverlening. Een opvoedingsprobleem kan samenhangen met een gebrekkige situatiewerking of kan zich kenmerken door een onbevredigend klimaat. Uiteraard kunnen ook beide aspecten samen voorkomen.

Voor de verdere concretisering van de situatiewerking en het klimaat/sfeer heeft men getracht een zekere ordening aan te brengen in de veelheid van pedagogische handelingen. Men onderscheidt vier hoofdcategorieën, die elk nog eens worden onderverdeeld in enkele subcategorieën ter verfijning van de analyse. Deze hoofdcategorieën zijn de volgende:

Aandacht geven

Dit zijn alle handelingen waardoor de opvoeder uitdrukt dat hij oog heeft voor het kind: aanwezigheid manifesteren, belangstelling tonen, fysiek contact.

Hulp bieden

Omvat alle handelingen waarmee de opvoeder het kind bijstaat of bekwaam maakt in het verrichten van nog niet (helemaal) verworven handelingen: informeren, structureren van de situatie, variëren van het situatieaanbod, suggereren van handelingsstrategieën.

Grenzen stellen

Het betreft hier alle handelingen van de opvoeder die een bepaald gedragsrepertorium van het kind expliciet voorschrijven of inperken: aangeven van de grens, afspreken gedragsregels, opleggen van gedrag.

Sanctioneren

Dit zijn alle handelingen in reactie op grensrespecterend en grensoverschrijdend gedrag: belonen, straffen, confronteren, negeren.

Binnen het schema is niet alleen de pedagogische kwaliteit van de handelingen belangrijk maar ook het kwantitatieve aspect. Met name hoeveel aandacht wordt gegeven, hoeveel hulp vraagt dit kind, ... De aard van het pedagogisch aanbod kan namelijk afgestemd zijn op de pedagogische vraag, maar daarom is de hoeveelheid dat nog niet.

---

(14) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 31.

1.3 Het gezin als systeem

Hierboven analyseerden we de opvoeding in het gezin. Om ons beeld van het opvoedend handelen in gezinnen te verbreden moet de gezinsopvoeding binnen een ruimer geheel gesitueerd worden. Dit ruimer geheel wordt het gezinssysteem genoemd. De gezinsopvoeding (pedagogische vraag – pedagogisch aanbod) kan opgevat worden als het resultaat van het samenspel van vier belangrijke groepen van factoren die het meest met de opvoeding interfereren¹⁵.

1.3.1 Persoonskenmerken van de verschillende gezinsleden

De gezondheid / fysieke gesteldheid

De gezondheid van de individuele gezinsleden oefent een belangrijke invloed uit op het opvoedingsproces. Denk maar aan de spanning die een ziekte van een gezinslid met zich brengt, de vermindering van de beschikbaarheid die er bijvoorbeeld mee gepaard gaat, de bijzondere pedagogische vraag van een langdurig ziek kind, ...

Persoon en persoonlijkheid van de ouders

Om je aanpak als ouder op een goede manier af te stemmen op de vraag van je kind beschik je best over een mature psychologisch gezonde persoonlijkheid. Uit diverse onderzoeken blijkt dat onder andere psychologische maturiteit, zelfwaardegevoel, algemeen psychisch functioneren, ... invloed hebben op het al dan niet competent opvoeden. Het volstaat te denken aan de mogelijke gevolgen van een ouder met een depressie, persoonlijkheidsstoornis, schizofrenie, ...

Opvoedingsgeschiedenis van de gezinsleden

De eigen ervaring die je als kind hebt opgedaan binnen je eigen opvoeding speelt een belangrijke rol wanneer je later zelf opvoeder bent. Het bepaalt onder meer je visie op opvoeden. Sommigen zullen het opvoedingshandelen van de eigen ouders overnemen, terwijl anderen het juist verwerpen.

1.3.2 Substelsystemkenmerken

De echtelijke relatie

De relatie tussen ouders kan het opvoeden rechtstreeks en onrechtstreeks beïnvloeden. De aard van de relatie heeft bijvoorbeeld invloed op het algemeen welbevinden van de ouders en zo onrechtstreeks op het opvoeden. Als een voorbeeld van rechtstreekse beïnvloeding blijkt uit onderzoek dat de betrokkenheid van de vader een grote rol speelt.

Interacties tussen broers en zussen

De omgang tussen broers en zussen, het aantal kinderen, leeftijdsverschillen, verdeling over de geslachten, ... bepalen mee hoe de opvoedingsfunctie binnen een gezin vervuld wordt.

---

(15) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 35-41.

1.3.3 De algemene gezinskenmerken

Gezinsorganisatie

Belangrijk is tevens de wijze waarop de gezinsleden globaal genomen met elkaar omgaan. In dit kader zijn volgende zaken van betekenis: wie neemt deel aan welke interacties, op welke manier, hoe zit het met de machtshierarchie, zijn er bepaalde coalities tussen gezinsleden, ... ?

Gezinscultuur

Met de gezinscultuur wordt het kader van opvattingen, waarden en symbolen bedoeld waardoor de gezinsleden hun situatie, zichzelf en hun onderlinge relaties definiëren, hun gevoelens uitdrukken en hun mening geven. Het gaat onder meer over gezinsgeheimen, rituelen, regelpatronen, ... Dit geheel kleurt het communicatie- en interactiepatroon binnen het gezin.

Gezinsdynamiek

Een gezin is geen statisch gegeven. De gezinscultuur en organisatie kan wijzigen. Zo start men als koppel, komen er kinderen bij, sterven er gezinsleden, gaan er gezinsleden weg, het gezin wordt uitgebreid of krimpt. Tevens kunnen er zich ingrijpende veranderingen in de activiteiten voordoen. Het is goed zicht te krijgen op de wijze waarop een gezin omgaat met veranderingen. Gezinnen kunnen moeilijkheden ondervinden bij de overgang van de ene naar de andere fase of ze kunnen moeite hebben met de aanpak van specifieke ontwikkelingstaken binnen een fase.

1.3.4 De gezinscontext

Materiële mogelijkheden

Het is zinvol de financiële mogelijkheden, de huisvesting, de inrichting van de woning, de aanwezigheid van speelgoed, de aanwezigheid van een tuin, ... na te gaan. Bij gezinnen die hieraan gebrek lijden wordt de invloed ervan overduidelijk. Bovendien zijn dit ook zaken waarmee je rekening moet houden bij het geven van pedagogisch advies.

Familieomgeving en buurt en vriendenkring

Ook de contacten met de ruimere familie en vrienden hebben invloed op het gezinsfunctioneren. Die contacten kunnen een positieve of negatieve invloed hebben.

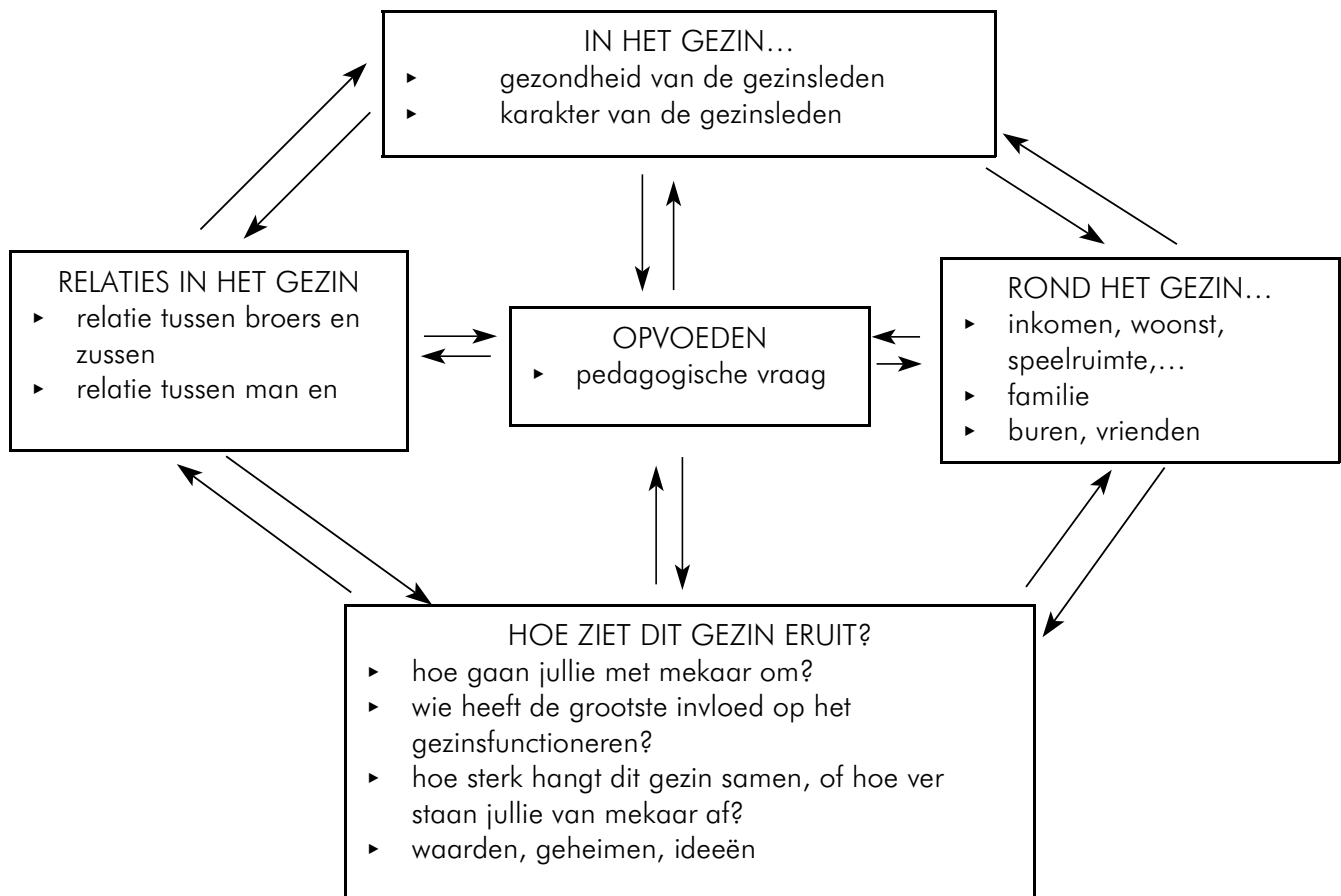
Institutionele omgeving

Hierbij denkt men aan de school, de kerk, het gerecht en andere hulpverleners. Het heeft zin de invloed hiervan na te gaan en eventueel samenwerkingsrelaties op te bouwen.

1.3.5 Besluit

Ook al zijn veel van deze aspecten niet direct hanteerbaar in het kader van de pedagogisch hulpverlening, toch moet hiermee in de gezinsbegeleiding rekening gehouden worden. Het zou zelfs kunnen dat één factor zo'n belangrijke rol speelt dat

opvoedingshulp niet zal volstaan of zelfs ongewenst zal zijn. Doorverwijzing is dan aangewezen.

1.4 Besluit

De kern van de pedagogische hulpverlening bestaat uit het aanpassen van het pedagogisch aanbod aan de pedagogische vraag van het kind. Deze pedagogische hulpverlening kan op zich voldoende zijn. Gezinsgerichte pedagogische hulpverlening (GPH) biedt echter niet bij elk opvoedingsprobleem de meeste kansen op verbetering. Soms moet ze worden aangevuld met andere vormen van hulpverlening die zich richt op andere domeinen dan de opvoedingssituatie. Pedagogische hulp is bijvoorbeeld niet voldoende indien een ouder een ernstige individuele problematiek heeft, indien er heel wat contextuele problemen zijn (vb multi-problem-gezinnen), indien er gestoorde gezinsrelaties zijn, ... Andere hulpverlening kan bestaan uit echtpaartherapie, kindpsychiatrische hulp, systeemtherapeutische hulp, psychotherapie voor een ouder, ... In sommige situaties is het bovendien beter vanuit een andere dan de pedagogische hoek hulp aan te bieden¹⁶.

Het is erg belangrijk om van in het begin te onderscheiden of gezinsgerichte pedagogische hulpverlening alleen voldoende is, of er bijkomende hulp nodig is of dat het

(16) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 42-43.

gezin best doorverwezen wordt. Daarom is het noodzakelijk om tijdens de eerste gesprekken met een gezin een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de opvoedingssituatie en de moeilijkheden die zich voordoen. Je moet als hulpverlener onder meer trachten de informatie te verzamelen die het mogelijk maakt om te begrijpen hoe de gezinsleden zich onderling gedragen, met elkaar omgaan en hoe de structurele organisatie van het gezin in elkaar zit. Alle informatie over de verschillende aspecten van het gezinssysteem (schema 1) en het opvoeden (schema 2) is belangrijk.

Daarnaast is een goed zicht op de klacht(en) die door het gezin worden aangegeven, onontbeerlijk. Hierbij heb je enerzijds het informatieaspect: wat zijn de klachten of de moeilijkheden, wat is de probleemhiërarchie, wat is de ernst van de moeilijkheden (frequentie, intensiteit, duur, ...), wat is de geschiedenis van de moeilijkheden, ... Anderzijds is er ook het belevingselement: waar wordt de oorzaak van de moeilijkheden gelegd, hoe zijn de verschillende personen emotioneel betrokken, ... Als laatste is het erg zinvol dat je zicht hebt op de verwachtingen van de verschillende gezinsleden t.a.v. de hulpverlening. Welke hulp verwachten zij (duur, inhoud, ...), hebben ze weerstanden, welke betrokkenheid verwachten ze?¹⁷

Bij de ouders moeten een aantal basisvoorwaarden aanwezig zijn wil de gezinsgerichte pedagogische hulpverlening een reële kans op slagen hebben.

- de nodige motivatie moet aanwezig zijn tot hulpverlening;
- er moet vertrouwen zijn in de persoon van de hulpverlener;
- er moet vertrouwen zijn in de deskundigheid van de hulpverlener.

Naast deze basisvoorwaarden zijn er nog enkele specifieke voorwaarden:

- het gezin moet zelf een hulpvraag voorleggen;
- er moet nog een dialoog over opvoeding mogelijk zijn;
- er moet nog de bereidheid zijn om de opvoedingsverantwoordelijkheid te dragen;
- er mag geen veelheid aan levensproblemen zijn die op de opvoedingsfunctie drukt¹⁸.

Vertrekkend vanuit het gezinspedagogisch kader en zijn visie op opvoedingsproblemen stelt W. Hellinckx dat de GPH aan een gezin bestaat uit vier belangrijke handelingscomponenten¹⁹:

- hulp bieden aan ouders bij het onderkennen en aanvaarden van de pedagogische vraag van hun kind;
- bijdragen tot het herstel van het gewone leven (= elimineren meest storende gedrag);
- bijsturen van het opvoedingsproces in de gewenste richting (= de kern);
- aanvullende kindgerichte behandeling(en).

---

(17) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 102-109.

(18) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 213-214.

(19) Zie: HELLINCKX, W., Op. Cit., p. 215-224.

2 GEBRUIK VAN DE GEZINSGERICHTE PEDAGOGISCHE HULPVERLENING IN HET DAGCENTRUM DE BERG

2.1 Inleiding

In het kwaliteitshandboek is de doelstelling van het dagcentrum als volgt omschreven: 'samen met de gezinnen willen we de opvoedingsrelatie zodanig veranderen dat de jongere optimale ontwikkelingskansen krijgt. Hiervoor ontwikkelen, organiseren en verlenen we een deskundige, orthopedagogische en psychosociale hulpverlening.'

Onze visie op opvoeding is hoofdzakelijk gebaseerd op het opvoedingsproject van Don Bosco en op het boven besproken model van W. Hellinckx.

2.2 Het model van W. Hellinckx in de praktijk

2.2.1 Informatie verzamelen

Een begeleiding in het dagcentrum gaat van start met een kennismakingsgesprek. Naast het gezin, de directeur van het dagcentrum en de gezinsbegeleiders is tevens de consulent van de jeugdrechtbank of het Comité voor Bijzonder Jeugdzorg aanwezig. Tijdens dit gesprek schetsen wij kort onze werking en de visie van waaruit wij naar gezinnen kijken en een begeleidingsproces opbouwen. Tevens willen wij al enig zicht krijgen op de opvoedingssituatie en de moeilijkheden die zich hierbij voordoen.

De eerste drie maanden van een begeleiding noemen wij de verkenningsfase. Gedurende die drie maanden staat het analyseren van de problematische opvoedingssituatie (POS) centraal. In de mate van het mogelijke wordt er ook reeds aan de hulpvragen van het gezin gewerkt om de verhouding draaglast – draagkracht meer in evenwicht te brengen en zo het gewone leven te herstellen. Voor de analyse van de POS gebruiken wij de schema's van W. Hellinckx als achtergrond. Wij trachten zoveel mogelijk informatie te verzamelen om een zo breed mogelijk beeld van de POS te krijgen. Hierbij betrekken wij zoveel mogelijk de ouders en de jongeren omdat het ons doel is dat ook zij een zo genuanceerd mogelijk beeld hebben van de POS. De ouders moeten zicht krijgen op de pedagogische vraag van hun kind(eren), op hun eigen en elkaars pedagogisch aanbod en de beïnvloedende factoren vanuit het gezinssysteem. Ook voor de jongere is het belangrijk een idee te hebben van zijn pedagogische vraag, het pedagogisch aanbod van zijn ouder(s) en de beïnvloedende factoren.

Wij verzamelen de nodige informatie in de eerste plaats via de gezinsgesprekken. In principe gaan wij daarvoor om de twee weken ter plaatse bij het gezin. In de verkenningsfase zal dit vaak zelfs wekelijks zijn. Afhankelijk van zijn leeftijd en het gespreksonderwerp is de jongere al dan niet aanwezig. De gezinsgesprekken hebben meerdere functies. In de eerste plaats verzamelen we aan de hand ervan de nodige informatie. Daarnaast leveren ze ons samen met de informele contactmomenten zinvol observatiemateriaal. We zien hoe ouders met elkaar omgaan, hoe ze communiceren met het kind, welke sfeer er heerst, hoe de gezinsleden zichzelf presenteren, hoe situaties

worden aangepakt, hoe het kind hierop reageert, ... Ten slotte krijgen we door de gesprekken bij de gezinnen thuis te voeren ook meer zicht op contextfactoren zoals huisvesting, buurt en omgeving.

Een tweede manier om zicht te krijgen op het probleemgedrag van de jongere is het invullen door ouders en jongere van de CBCL (*Child Behavior Checklist*, een gedragsvragenlijst voor kinderen).

Een derde bron van informatie kan het werken met opdrachten voor de ouders zijn, zoals het observeren van het gedrag van de jongere, uitschrijven van bepaalde probleemsituaties, ...

Elke jongere die bij ons in begeleiding komt, krijgt een individuele begeleider toegewezen, die met de jongere aan de slag gaat. We kiezen er voor de jongere zoveel mogelijk te betrekken bij de begeleiding en bij het analyseproces. Dit laatste proberen we systematisch in te bouwen. Methodisch betekent dit dat we naast de meer directe individuele gesprekken met de jongere ook via meer indirecte wegen informatie trachten te verzamelen. Zo werken we sinds korte tijd met diplomannetjes (voor het symboliseren van situaties), met een verkenningsspel, ... Deze methodische aanpak willen we nog verfijnen, bijvoorbeeld door een individueel begeleidingsboekje te gebruiken.

Ook de contacten die de jongere met leeftijdgenoten en de begeleiders in de leefgroep heeft, leveren interessant materiaal. Zo leren we de jongere beter kennen en kunnen we zijn pedagogische vraag afleiden: wat slaat aan, waar geniet de jongere van, bij welke aanpak blokkeert hij, hoe gaat hij relaties aan, hoe staat het met zijn cognitieve mogelijkheden, ...

Vanuit deze verschillende invalshoeken wordt het schema van W. Hellinckx meer en meer ingevuld. De informatie die we van de jongere en de ouders krijgen, wordt verder aangevuld met informatie die we krijgen via de consultant, vorige en/of andere hulpverleners, leerkrachten op school (daarvoor nemen wij geregeld contact op met de school), en eventueel andere betrokkenen.

Het verzamelen van informatie over de opvoedingssituatie en de beïnvloedende factoren is erg belangrijk. Hoe meer informatie we hebben, hoe beter we hypothesen kunnen opstellen die zicht geven op de oorzaken van de POS. Wanneer we in een tweede fase deze gegevens gaan analyseren en mogelijke verbanden leggen tussen verschillende aspecten, betrekken we ook het gezin daarin. Inzicht hebben in de problemen is namelijk een eerste stap die kan leiden tot verandering. Uiteindelijk willen we komen tot verschillende hypothesen omtrent de POS. Daaruit kunnen we dan doelstellingen halen, concrete punten die we veranderd willen zien.

2.2.2 Pedagogische adviezen geven

Na de verkenningfase komt de uitvoeringsfase. We willen hierbij opmerken dat we spreken van fasen maar dat in ons hulpverleningsproces deze fasen meestal niet eenduidig af te bakenen zijn. Binnen het proces onderscheiden we deze fasen/perioden omdat er andere klemtonen worden gelegd en van daaruit ook een andere structuur gevolgd wordt.

De fasen vloeien echter in elkaar over en we kunnen op bepaalde momenten besluiten om voor bepaalde thematieken terug naar een vorige fase te gaan.

Zo kunnen tijdens de verkenningsfase reeds bepaalde interventies gedaan worden zodat er in sommige probleemgebieden reeds verandering mogelijk is. Dit is wenselijk om de verhouding draaglast – draagkracht zoveel mogelijk in evenwicht te brengen, om opening te creëren, om de ouders succeservaringen te laten opdoen en zodoende motiverend te werken. Tijdens de uitvoeringsfase komt de klemtoon te liggen op het veranderingsgericht werken. Dit wil dan op zijn beurt niet zeggen dat we bepaalde aspecten niet meer moeten of kunnen verkennen.

Pedagogische adviezen geven doen we tevens vanuit het kader van W. Hellinckx. We trachten het aanbod van de ouders aan te passen aan de pedagogische vraag van het kind. Bovendien grijpen we met onze interventies in op het gewone dagelijkse leven. Zo kan een kind bijvoorbeeld nood hebben aan duidelijke afspraken in verband met het uitvoeren van huishoudelijke taken. Dat de ouders aangaven 'de vaat moet nog gedaan worden', bleek immers niet het gewenste gedrag bij het kind uit te lokken. Het kind kon uit dit aangeven immers niet afleiden dat het de verwachting van zijn ouders was dat het zou afwassen. Daarvoor was de boodschap te algemeen. Met de ouders zoeken we daarom naar mogelijkheden om de verwachting duidelijker te maken. Zo kunnen ze zeggen 'we willen dat jij vanavond de vaat doet' of 'vandaag is het jouw taak om de vaat te doen' of ze kunnen werken met een takenblad waarop staat wie wanneer de vaat doet. Ook dit zoeken naar oplossingen of een mogelijke alternatieve aanpak doen we samen met de gezinsleden. Dit doet de motivatie dan toenemen en verhoogt de haalbaarheid en de slaagkansen van de nieuwe pedagogische aanpak.

Onze adviezen richten zich echter ook op andere dan louter pedagogische zaken. We houden immers rekening met het ruimere gezinssysteem. Ook op dit vlak zoeken we naar beïnvloedende factoren en mogelijke hypothesen. We trachten de aspecten die ondersteunend of bevorderend werken, te behouden of uit te breiden (vb. steun van grootouders, eigen ontspanningsmogelijkheden voor ouders, ...). Aan de andere kant proberen we verandering te brengen in aspecten die een negatieve invloed uitoefenen op het opvoedend handelen. Zo kan het zijn dat we met ouders die het financieel moeilijk hebben, de eerste stap zetten naar het O.C.M.W. om in budgetbegeleiding te gaan. We ondersteunen indien het zinvol is, ouders bij het zoeken naar werk, het opstarten van een echtscheidingsprocedure, het zoeken van een vrijetijdsbesteding, het starten met een individuele therapie, ... De fundamentele motivatie voor deze tussenkomsten blijft het positief beïnvloeden van de opvoedingssituatie en het bevorderen van de ontwikkelingskansen van het kind.

2.2.3 Doorgeven van informatie

Alle begeleiders, ongeacht hun vooropleiding, werken met de gezinnen vanuit het gezinsgericht pedagogisch hulpverleningsmodel. We kijken met dezelfde 'bril' naar de begeleidingen en spreken dezelfde 'taal'. Deze taal komt bijvoorbeeld terug in het bespreken van begeleidingen op de teamvergadering (we zoeken samen naar blinde vlekken in de analyse, we stellen hypothesen op, geven informatie over de pedagogische

vraag van een kind vanuit eigen ervaringen in de leefgroep, ...) en in onze administratieve werkwijze (handelingsplannen, verslagen van gesprekken, evolutieverslagen, ...).

Ook naar de gezinnen, consulenten en eventueel derden wordt gecommuniceerd vanuit dit concept. Daartoe verduidelijken we aan de gezinnen in een eerste gesprek onze kijk op opvoeding en hulpverlening. De schema's van W. Hellinckx (in een vereenvoudigde taal) worden geregeld als visuele ondersteuning gebruikt tijdens de verkenningsgesprekken. Ook bij het analyseren, opstellen van hypothesen, geven van adviezen, ... komen de termen pedagogische vraag, pedagogisch aanbod, situatiehantering, klimaat en beïnvloedende factoren geregeld terug.

2.2.4 Ervaringen en bedenkingen

Eind jaren '90 gingen we in het dagcentrum op zoek naar een gezamenlijke visie die we konden hanteren in de complexe wereld van de gezinsbegeleidingen. We kozen uiteindelijk voor de gezinsgerichte pedagogische hulpverleningsmethode van W. Hellinckx en probeerden deze geleidelijk in het dagcentrum te implementeren. Vertrekken vanuit een gezamenlijke visie is belangrijk. Het is namelijk zinvol dat alle gezinsbegeleiders met éénzelfde bril naar opvoedingsproblemen kijken. Ondertussen kunnen we stellen dat de GPH gemeengoed is geworden. Het model heeft ons in het dagcentrum inderdaad geholpen om op dezelfde manier na te denken over de gezinsbegeleidingen. Het heeft ertoe geleid dat onderling in dezelfde taal gecommuniceerd wordt over opvoeding en opvoedingsproblemen. Dit wordt als een positieve evolutie ervaren.

Bovendien heeft dit model ons aanknopingspunten geboden om ook met de gezinnen over opvoeding te praten. Iedereen heeft wel een idee van wat opvoeden is, maar meestal zijn ouders er niet bewust mee bezig en is het moeilijk onder woorden te brengen wat opvoeden nu juist inhoudt. De schema's van W. Hellinckx helpen ons om deze zaken op een concrete manier bespreekbaar te maken.

We stellen vast dat de basisvoorwaarden voor een goede begeleiding die W. Hellinckx aangeeft inderdaad fundamenteel zijn voor het al dan niet goed verlopen van een concrete begeleiding. Indien een begeleiding van start gaat, ondanks dat (één) ouder(s) er niet achterstaat of een gebrek aan motivatie/vertrouwen toont, is dit een hypotheek op het goed verlopen ervan. Vaak verloopt de samenwerking met het gezin stroef. Dit uit zich o.a. door het afzeggen van gesprekken, het niet verwittigen indien de jongere niet kan komen, geen moeilijkheden aangeven, informatie achterhouden, ... In zo'n situatie kun je als hulpverlener met de beste bedoelingen gaan verkennen en adviezen geven, echt veel verder kom je hier niet mee. Er valt dan eerst te werken aan de basisvoorwaarden.

Als dagcentrum voor schoolgaande jeugd kunnen wij niet zomaar begeleidingen afwijzen. Gezinnen worden bij ons aangemeld vanuit het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, of de Jeugdrechtbank. Wij gaan er vanuit dat de consulenten van deze diensten hun werk goed doen en alleen gezinnen aanmelden die aan onze criteria voldoen. Twee van deze criteria zijn (1) dat er voldoende motivatie tot hulpverlening moet zijn en (2) dat er de nodige bereidheid is om frequent gesprekken te hebben met de

gezinsbegeleiders en samen te denken rond de gezinssituatie. Vanuit deze optiek starten wij, als er een plaats vrij is, elke begeleiding die wordt aangemeld. We merken dat consulenten toch geregeld gezinnen aanbrengen die hier niet aan voldoen.

Een andere bedenking vanuit onze praktijkervaring is dat W. Hellinckx ons te weinig handvaten geeft om een goede hulpverlening te bieden als de POS het secundaire probleem is. W. Hellinckx legt de hulpverlening in zo'n geval praktisch volledig buitenshuis. Hij geeft bijvoorbeeld aan dat je moet doorverwijzen indien een ouder een individuele psychische problematiek heeft, bij relatieproblemen, bij een verstoord gezinsfunctioneren, ... W. Hellinckx werkt zelf in een andere context dan de onze²⁰. In tegenstelling tot zijn context, waar hij als orthopedagoog kan vertrekken van een concrete hulpvraag van het gezin, werken wij in het dagcentrum voornamelijk met geplaatste jongeren, wat kan leiden tot een gebrek aan motivatie, geen eigen hulpvraag, gezinnen met beperkte mogelijkheden, ... Bovendien is er in onze regio maar een beperkt aanbod voor de nodige bijkomende of alternatieve hulpverlening. Ten slotte merken we dat de vertrouwensband met het gezin zo sterk wordt dat het voor hen niet gemakkelijk is andere bijkomende hulpverleners te aanvaarden.

Voor ons is het doorverwijzen dus niet zo eenvoudig. Bij heel wat van de gezinnen die wij begeleiden, merken we nochtans wel dat niet alleen het opvoeden mis loopt, maar dat de factoren van het ruimere gezinssysteem een belangrijke oorzakelijke rol spelen. Vaak moeten we met de gezinsleden een weg afleggen om hen tot het inzicht te brengen dat factoren uit het ruimere gezinssysteem een zodanige invloed uitoefenen dat daar specifieke hulp voor nodig is. Zo worden wij bijvoorbeeld geregeld geconfronteerd met moeders die zelf een verleden van misbruik achter de rug hebben of die kampen met psychische moeilijkheden. Hier blijkt dat deze moeders vaak niet zien dat hun (onverwerkt) verleden of hun individuele problematiek invloed heeft op het opvoedend handelen. Het vraagt vaak een lang proces voor ze ertoe komen hiervoor hulp te zoeken. Dit lukt trouwens niet altijd.

Soms worden we ook geconfronteerd met jongeren die met specifieke problemen kampen (depressief zijn, misbruik, hechtingsstoornis, ...), ook hier is het niet eenvoudig om die door te verwijzen. Er gaat enige tijd over eer we een goed beeld hebben van de problematiek en het is niet altijd direct mogelijk de jongere te laten diagnosticeren (wegens plaatsgebrek). Ook hier stoten we geregeld op een gebrek aan motivatie voor bijkomende of andere hulp.

Nu we reeds enkele jaren werken volgens de principes van de gezinsgerichte pedagogische hulpverlening kunnen we besluiten dat dit een positieve evolutie binnen onze werking heeft teweeggebracht. Werken vanuit deze principes helpt ons om ons doel ('samen met de gezinnen de opvoedingsrelatie zodanig veranderen dat de jongere optimale ontwikkelingskansen krijgt') te bereiken. We willen echter niet bij deze verworvenheden blijven staan. Daarom stellen we onze methodieken geregeld in vraag en zoeken we naar aanvullende ideeën.

---

(20) W. Hellinckx is verbonden aan de consultatiedienst van de Katholieke Universiteit van Leuven, waar hij als orthopedagoog onder meer ook met gezinnen werkt.

2.2 Aanknopingspunten bij het opvoedingsproject van Don Bosco

Zoals reeds vermeld zijn we in het dagcentrum eind jaren '90 op zoek gegaan naar een gezamenlijke visie op hulpverlening die we in de gezinsbegeleidingen konden hanteren. Eerder werd er niet echt vanuit een bepaald model of methode gehandeld. De basisprincipes van Don Bosco's pedagogie kwamen wel in het werken met jongeren en gezinnen aan bod, maar dit gebeurde niet zo bewust. Er werd aanvankelijk nog niet zo vaak stilgestaan bij visie, model, waarden, ... Bovendien was het moeilijk om echt te vatten wat er werd bedoeld met termen als assistentie, preventie, hartelijkheid, redelijkheid. Er stond nergens in een voor ons toegankelijk document duidelijk beschreven wat deze termen inhielden. Don Bosco heeft zelf weinig achtergelaten in geschriften en zijn pedagogie, spiritualiteit en pedagogische aanpak werd jarenlang vooral al doende doorgegeven door salesianen, die in de werken aanwezig waren en vertrouwd waren met het erfgoed van Don Bosco. Maar in heel wat huizen en voorzieningen van Don Bosco en momenteel ook in het dagcentrum, werken of leven er geen salesianen meer. We konden dus moeilijk zelf ervaren of zien wat het precies inhield en we konden ons bovendien nog niet laten inspireren door het opvoedingsproject 'in dialoog met Don Bosco' zoals uitgeschreven in zijn huidige vorm.

De werkgroep die het opvoedingsproject heeft herschreven vond het zinvol en nodig dat een aantal begrippen van Don Bosco's pedagogie duidelijker werden omschreven in een voor leken herkenbare stijl²¹. Zo heeft men o.a. willen omschrijven wat er zich afspeelt in de dialoog tussen opvoeder en kind, vanuit welk mensbeeld men vertrekt, welke doelen men nastreeft, welke opvoedingsstijl- en methode men wil hanteren, wat deze stijl inhoudt, ... Bij het herschrijven werd een aantal termen die ook W. Hellinckx hanteert, als inspiratiebron gebruikt (klimaat, structuur, situatiewerking, ...). Een andere uitdaging bij het herschrijven van het opvoedingsproject was het leggen van een band tussen de pedagogische ervaringen van deze tijd en Don Bosco's denken en doen.

Bij het lezen van dit opvoedingsproject kun je op verschillende plaatsen de invloed van de gezinsgerichte pedagogische hulpverleningsmethode beschreven door W. Hellinckx herkennen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

Het opvoedingsproject gaat ervan uit dat elke individuele persoon een uniek wezen is (p.30). Binnen de visie van W. Hellinckx vind je dit terug in het gegeven dat elk kind een unieke pedagogische vraag stelt, voor iedereen is die anders.

W. Hellinckx heeft het over de affectieve, cognitieve en conatieve ontwikkeling die belangrijk is. In het opvoedingsproject vinden we, misschien zelfs nog uitgebreider, terug dat de mens in zijn totaliteit benaderd moet worden (p.29).

In het opvoedingsproject van Don Bosco stelt men dat de mens zichzelf pas leert kennen in relatie met de natuur, met anderen en de ruimere maatschappij (p.31). Ook W. Hellinckx benadrukt dat opvoeden gaat over de interacties en het samenleven met mensen

---

(21) In dialoog met Don Bosco: een opvoedingsproject, Don Bosco Centrale, Sint-Pieters-Woluwe, 2001.

(kind en opvoeders). Hij stelt tevens dat in het opvoeden opvoeder en kind elkaar veronderstellen en dat ze in hun bijdrage door de andere beïnvloed worden.

Zowel W. Hellinckx als het opvoedingsproject affirmeren dat de manier van opvoeden sterk gekleurd is door het eigen levensverhaal. W. Hellinckx spreekt van de eigen opvoedingsgeschiedenis. Ook in het opvoedingsproject wordt naar de opvoedingsgeschiedenis verwezen waar de visie op opvoeden wordt omschreven als het voordoen-in-dialogoog (p.51).

Beide beklemtonen dat opvoeden een dagelijks gebeuren is, dat plaatsvindt als jongeren en opvoeders of ouders met alledaagse dingen bezig zijn (p.52).

In het opvoedingsproject worden in het deel over de assisterende stijl volgende aspecten onderscheiden: de persoon van de opvoeder die op een kwalitatieve wijze aanwezig is, het klimaat waarin de opvoeding gebeurt en de structuur die de opvoeder creëert om de werkelijkheid te ordenen en vorm te geven (p.54-57). Begrippen die we ook terugvinden bij W. Hellinckx. Hetzelfde geldt voor de invulling die aan de kwalitatieve aanwezigheid van de opvoeder wordt gegeven. Bij W. Hellinckx vinden we ze terug als factoren die invloed uitoefenen op het pedagogisch aanbod van de opvoeder.

Het grote verschil met het opvoedingsproject van Don Bosco is dat W. Hellinckx niet aangeeft hoe je als opvoeder het best pedagogisch handelt. Hij geeft geen opvoedingsdoelen, hij zegt niet hoeveel aandacht je moet geven, welke grenzen je best kunt stellen, op welke manier je situaties moet hanteren, in welk klimaat dit het best gebeurt, ... Hij spreekt ook niet van de mens als wezen dat openstaat voor het mysterie.

BESLUIT

De gezinsgerichte pedagogische hulpverleningsmethode zien wij in het dagcentrum De Berg als zinvolle aanvulling bij het opvoedingsproject van Don Bosco waardoor wij ons laten inspireren. Beide inspiratiebronnen schenken ons de nodige handvatten om op een deskundige manier pedagogisch actief te zijn.